

Ajánló

Kérdések a tudományos eredmények nyílt hozzáféréseéhez

A 20. század második felében a kereskedelmi kiadók egyre növekvő mértékben átvették az irányítást a tudományos folyóiratok piacán, különösen a műszaki és az orvostudományok szakterületein. A tudományos kommunikáció krízise és az internettechnológiák egyre szélesebb körű elterjedése egy új mozgalmat teremtett, amelynek fő célkitűzése a kutatásokról beszámoló eredmények elérése a weben. Bebizonyosodott, hogy a közlemények nyílt hozzáférése növeli hatásukat és láthatóságukat, továbbá, a mozgalom felhívja a szerzők figyelmét arra, hogy tudatosan járjanak el a szerzői jogok kezelésében.

Fekete Rita „Open access és a felsőoktatási könyvtárak feladatai” c. tanulmányában a szakirodalom segítségével összegzi azokat a nyílt hozzáféréssel kapcsolatos feladatokat és tevékenységi köröket, melyekkel a felsőoktatási és a szakkönyvtárak dolgozói segíthetik a kutatókat. Az open access egyrészt támogatja a tudományos kommunikáció rendszerének integritását azzal, hogy hosszú távon biztosítja a publikációk elérhetőségét, másrészt új fejezetet nyit a tudományos diskurzusban a kutatási eredmények és adatok demokratikus újra-felhasználásához nyújtott lehetőséggel.

Holl András „Kutatási adatok kezelésének nemzetközi trendjei” c. tanulmányában összegzi a hazai és nemzetközi irányzatokat. A kutatási adatok – angolul *research data* – a tudományos kutatás nyersanyagai, új tudományos eredmények megalapozói. Kutatási adat sokkal több fajta lehet, mint publikáció. Az adattípusok száma egy-egy szakterületen belül is nehezen számba vehető: szöveg, táblázat, hang, kép, videó és rengeteg más, komplexebb adatstruktúra. A kutatási alapok, tudományfinanszírozók egyre gyakrabban követelik meg az adatok elérhetővé tételét. A szerző megállapítja, hogy a kutatás minőségének emeléséhez lényegesen hozzájárul az előzetes tervezés, a megfelelő adatkezelés. Példákon mutatja be, hogy hogyan lehet a kutatási adatokat hozzáférhetővé tenni és megőrizni. Az adatállományok azonosítására mára egyértelműen a DOI használata terjed.

Napjainkban a digitális eszközök elképesztő mennyisége, és az azokkal előállítható hatalmas, már-már kezelhetetlen adatmennyiség, valamint a szélessávú hálózati eléréshez való hozzájutás egyszerűsödése új munka- és kutatási módszerek kialakulását segítették elő.

Maczelka Árpád „Az Országos Széchényi Könyvtár szerepe a Civic Epistemologies projektben” c. tanulmányában bemutatja a pályázat célját, felépítését, munkafolyamatait, külön kitérve az OSZK feladataira. Mi is az a Civic Epistemologies?

„Olyan intézményesített eljárások, amelyek alapján egy adott társadalom tagjai a kollektív döntéshozás alapját képező tudományos állításokat megvizsgálják”. A részt vevő állampolgárok (innen a citizen) érdeklődést mutatnak a kutatási terület iránt, intellektuális erőforrásaikat bocsátják a kutatások rendelkezésére, valamint a kutatások vezetői is képzett szakemberek, tudományos kutatók.

Fonyó Istváné